სტამბა და რედაქცია ტფილისი, სასახლის ქ., სათ.-აზნაურთ ქარვასლა.
ხელის-მომწერნი გაზეთის დასაკუთრად მიმართავენ რედაქციის დილის 10—3 საათამდე და საღამოს 6—7 დან „წ. კ. საზ." წიგნის მაღაზიას.
ხელ-მოუწერავ წერილებს რედაქცია არ ბეჭდავს.
პირის-პირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველ დღე.
ტელეფონი № 363

ცნობის ფურცელი

ყოველ-დღიური გაზეთი

გაზეთის ფასი ერთის წლით 6 მანეთი, თვით 60 კაპ.
თითო ნომერი 3 კაპიკი
ფასი განცხადებისა ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე—5 კ.

Типографія и Редакція „Цнобисъ Пурцели"
Тифлисъ, Дворцовая ул. д. Дворянства.
Телефонъ № 339

წლის დასრულებამდე
გაზეთი „ცნობის ფურცელი"
ეღირება 3 მან.

ნემენცევის ბაღში
ქართული წარმოდგენა
კვირას 29 აგვისტოს
ქართული თეატრის არტისტებისგან წარმოდგენილი იქნება:
ხათაბალა
კომედ. 4 მოქ. თხზ. გ. სუნდუკიანცისა.
მონაწილეობენ: ქ.ქ. გარელი, რჩეულოვისა, ქსნისშირელი, გაბუნია, ბ.ბ. საფაროვი, იმედაშვილი, ურუშაძე, მერაბიშვილი, ახალციხელი და სხვ.
დასაწყისი $8^1/_2$ საათზედ.
ადგილების ფასი 20 კაპიკიდან ვიდრე 1 მანეთამდე 50 კაპ.
ანტრაქტებში დაუკრავს სამხედრო მუსიკა.
გამგე საფაროვი.

რესტორანი „იალტა"
ამით ვაუწყებ პატივცემულ საზოგადოებას, რომ მე გავხსენი რესტორანი „იალტა" და იმედი მაქვს, რომ საზოგადოება ჩვეულებრივის თანაგრძნობით და სიამოვნებით ივლის ჩემს რესტორანში, რომელიც იმყოფება ვორონცოვის ქუჩაზე, ფქვილის მოედნის, ახლო არტემ კოსტანოვის სახლებში.
პატივისცემით ს. აკოფოვი

დღევანდლიდან დაწყებული ყოველ დღე
სხირტლაძეს ბაღში
(სათავად-აზნაურო ქარვასლაში)
ნაშუადღევის პირველ საათიდან 4 საათამდე
უკრავს სამხედრო მუსიკა
საღამოობით გამართულ სცენაზე არდგენენ: განთქმული კუპლეტისტი დ. ალექსანდროვი და მომღერალი ქალი ე. ფლეროვისა ცნობილი მომღერალი ქალი მარია მარსელა და მოცეკვავე ზანგი ჯონსონი. ანტრაქტებში უკრავს პიანოზე ცნობილი მემუსიკე და დერიჟორი დალესიო.
ბაღში მშვენიერ ფარდულებში მუდმივ შეიძლება მოითხოვოთ გემრიელად მომზადებულ სადილ-ვახშმები.
ფასები უველაფერზე ზომიერია, მოსამსახურე მარდი და წმინდა, ბაღის პატრონი გულ-გაშლილი და თავაზიანი.
პატივის ცემით გიორგი სხირტლაძე.
(10—6)

ექიმი
კ. მ. ჩიქოვანი
ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილის 11—12-მდე და საღამოს 7—8 საათ.
მიხეილის ქუჩა, № 16.
Докторъ К. М. Чиковани
Михайловск., № 16.

ექვსი მან. სალირალი სამ (3) მანათად!
იხილე განცხადება უკანასკნელ გვერდზე.

სამკურნალო და ამბულატორია
ს. ზ. თოფურიასი
ქუთაისში.
სამკურნალოში 50 საწოლია ავადმყოფთათვის მიიღებიან ავადმყოფნი: შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი,
გადამდებ სენით ავადმყოფნი, არ მიიღებიან.
ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე. შინაგან და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს ს. ზ. თოფურია. საქირურგო თვალების ავადმყოფობას და სიფილისს ფ. კ. გერატი.
დედათა ავადმყოფობას მკურნალი ქალი მ. თ. ძოწაძე.
ამბულატორიასთან არის კაბინეტი, საექიმო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისათვისა და მასაჟისათვის.
სამკურნალოს დირექტორი ს. ზ. თოფურია
Лѣчебница С. З. Топурія въ Кутаисѣ.

ახალი ამბავი

*** ქართული დრამატ. საზოგ. წლიური კრება. დრამატ. საზოგ. წლიური კრება, როგორც გვაუწყებენ დაინიშნება სექტემბრის დამლევსა.

*** ქართული წარმოდგენები. წელს ქართული წარმოდგენების დაწყებას აპირებენ ოქტომბრის ხუთმეტიდან მოთამაშენი მოწვეულ იქმნებიან სექტემბრის 15 დან.

*** ქართული დრამატიული დასის ოცი წლის თავი. წელს სექტემბერში შესრულდება სწორედ ოცი წელიწადი, რაც ტფილისში სამუდამო დასი თამაშობს და ამ დღისათვის ქართული დრამ. საზ. გამგეობა აპირობს სადღესასწაულო წარმოდგენის გამართვას, რომელშიაც, სხვათა შორის მონაწილეობას მიიღებენ ყველა ისინი, რომელნიც მაშინ თამაშობდნენ როგორც მაგალითად ზალიკო მაჩაბელი, საფაროვისა, აბაშიძე და სხვანი. ამ დღეს დაიდგმის თურმე ის პიესა, რომლითაც მაშინ გახსნეს სეზონი კნ. ბარბარე ჯორჯაძის კომედია: „რას ვეძებდი და რა ვპოვე!" და კიდევ რამდენიმე ახალი პიესა.

*** გამოსაცდელი წარმოდგენის ხელმძღვანელობა. დრამ. საზ. გამგეობას მიუნდვია ბ-ნნი კოტე მესხისა და ვ. გუნიასათვის, რომელნიც დღეიდან შეუდგებიან კიდეც საქმეს.

*** საპრემიო პიესების განმხილველი კომისია. ჩვენის დრამ. საზ. გამგეობას ათი კაი მცოდნე პირი მოუწვევია საპრემიოდ წარდგენილი პიესების განსახილველად. ამ პირთა გარდა კომისიაში იქმნებიან გამგეობის ყველა წევრნიც.

*** წერა-კითხ. გამავრცელებელის საზ. ახალი მდივანი ბ-ნი ა. მიქაბერიძე უკვე ჩამოსულა ტფილისში და ჩაუბარებია კიდეც ყველა საქმეები და თავისი თანამდებობა.

*** ქართული სახალხო წარმოდგენა დღეს ავჭალის სახალხო სცენაზე წარმოდგენილი იქნება გ. ერისთავის „ძუნწი".

*** ახალი კერძო სამკურნალო. პირველ სექტემბრიდგან გაიხსნება „ტფილისის კერძო სამკურნალო მკურნალის მ. ხ. [illegible]დევანიშვილისა" ნიკოლ[illegible]ზედ, სავანიშვილის [illegible] № 21 („ოვე

რიის“ რედაქციის გვერდით). საავადმყოფოს მკურნალთ შემდეგი მკურნალები ჰყავს მოწვეულნი: ადამიანი, აფთანდილოვი, დ. გედევანიშვილი, გძელიშვილი, დ. ერისთავი, ვაწაძე, ი. თუმანიშვილი, მალალაშვილი, მახვილაძე, მულინი, სობესტიანსკი, ტარსაიძე, უმიკოვი, შატილოვი, ზუდნოვსკი და ქიქინაძე.

*** ხელოსანთა ამხანაგობის კრება. „შრომის“ ხელოსანთა ამხანაგობის საზოგადო კრება რადგან 22 აგვისტოს არ შესდგა, უკანასკნელად დანიშნულია კვირას, 29 აგვისტოს, დილის 10 საათზედ. საგანი კრებისა: 1) 1/2 წლის ანგარიშების განხილვა და დამტკიცება; 2) გამგეობის და სარევიზიო კომისიის წევრთა არჩევნები; 3) სახელოსნოს გაფართოვებისათვის საჭირო ღონისძიებათა შესახებ მოლაპარაკება.

*** ბ. ილია ივანეს ძის ფერაძის დანიშვნა მცხეთის სამონასტრო დედათა სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგედ. 15 მარიამობისთვეს მის მაღალ-ყოვლად უსამღვდელოესობამ საქართველოს ექსარხოსმა ფლაბიანემ, ქართლ-კახეთის საეპარქიო სასკოლო საბჭოს დადგენილების თანახმად, მცხეთის სამონასტრო დედათა სასწავლების სასწავლო ნაწილის გამგედ დანიშნა ტფილისის სასულიერო სემინარიის და საეპარქიო დედათა სასწავლებლის ქართულის ენის და დიდაქტიკის მასწავლებელი ბ-ნი ილია ივანეს ძე ფერაძე. როგორც ვიცით, ეს სამონასტრო სკოლა დაარსებულია მცხეთის დედათა წმ. ნინოს მონასტრის წინამძღვრის იღუმენია ნინოს მიერ, რომელიც ცნობილია ჩვენში თავისის მრავალნაყოფიერის მოღვაწეობით ხსენებულ მონასტრის სასარგებლოდ. ამ სკოლას აქვს სამი მოსამზადებელი და ოთხი პროგიმნაზიული კლასი. სკოლასთან პანსიონიც არის. გადასახადი წლიური 140 მანათია სწავლის ფასად და შესანახადაც. სწავლა დაიწყება ოთხის ენკენისთვიდგან.

*** გამოცდის გათავება ტფილისის სას. სემინარიაში. ტფილისის სასულიერო სემინარიაში მისაღები, კლასიდან-კლასში გადასაყვანი და განმეორებითი გამოცდა გათავდა 27 მარიამობისთვეს.

*** მადლობის გამოცხადება. ბ-ნო რედაქტორო! უმორჩილესათ გთხოვთ ნება მიბოძოთ მადლობის გამოცხადებაზე, როგორც ჩემის, აგრეთვე შეგირდების მხრივ, ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობას, რომელმაც შემწეობა აღმოუჩინა ჩემთვის მონდომ[...] სკოლის ოცის დღიურით და ორმოცდა-ათის რვეულით ბ. იაკობ გოგებაშვილისა.

როკის სკოლის მასწავლებელი ალექსანდრე ბ—ძე ოქროპირიძე.

სხვა-და-სხვა ამბავი

—

პეტეფის პირველი ლექსთა კონა. (დასასრული). პირველმა ტომმა ლექსებისამ პეტეფის დიდი სახელი გაუთქვა. კრიტიკა ორ მოწინააღმდეგე ბანაკად გაიყო: ერთი ბანაკი აქებდა პოეტს, იმის ლექსებში ახალ, რეალურ მიმართულებას ჰხედავდა; მეორე ბანაკი კი ძველის, კლასიკურის მიმართულების მომხრე, —ჰკიცხავდა პოეტს და მიწასთან ასწორებდა იმის ნაწარმოებს. ეს ბანაკი ყველაზე მაღლა აყენებდა ფორმას, ლექსთა-წყობას, მაღალ და მრავალ სიტყვათბას. გარდა ამისა იმათის აზრით პოეზიის შინაარსად უთუოდ დღიური ჭირვარამი არ უნდა გამხდარიყო. პოეზიას უნდა ექო და ედიდა წარსული დრონი, მეფენი, მაღალ ხარისხოვანნი კაცნი. პეტეფის ლექსები კი ყველა ამას მოკლებული იყო, ამის ნაცვლად იქ შეხვდებოდით გულ-საკლავ სურათს დარიბის სოფლელის ცხოვრებისას, ბუნების სურათების აღწერას, თავისუფლების ჰიმნს, სამშობლოს სიყვარულს. საჭიროა მოვიხსენიოთ, რომ ამ დროს უნგრეთი პოლიტიკ[...] მონავებული იყო. [პო]ეტს გულს საკუთრებით ეს გარემოება [...] და უწამლავდა მრ[ავ]ალს ლექსში პეტეფი ჰკიცხავდა უნგრელთა დაბეჩავებას, დალაჩრებას; ამასთან ცოცხალის და ფერადის სურათებით აღწერდა თავისუფლების და თავგამოდებით ურჩევდა თავის ხალხს ამ თავისუფლების მოპოვებას. ყველა ლექსი პეტეფისა ღრმა გრძნობით და მაღალის პოეზიით არის გამსჭვალული. ზოგიერთი იმისი სადირიკო ლექსი ჰგავს საუკეთესო ნაწარმოებს არ ჩამოუვარდება. ალექსანდრე პეტეფი განხორციელებაა უნგრელთა პოეზიისა. მან თავის ლექსებში აღბეჭდა ამ ხალხის სულის კვეთება, იდეალი, ფიქრი და ზრახვა. ამის გამო იგი უნგრელთა საერო პოეტად გარდაიქცა.

პეტეფის თხზულებათა განხილვას და გარჩევას უნგრელთა და ნემეცთა კრიტიკოსებმა მრავალი წიგნი უძღვნეს. პეტეფის ლექსები თითქმის ყველა ევროპიულ ენაზე არის ნათარგმნი, სხვათა შორის რუსულზედაც.

პეტეფის უკანასკნელი დღენი. როგორაც გსთქვით, ოცდა ერთის წლის პოეტმა ცოლი შეირთო და მყუდრო, მშვიდ ცხოვრებას მიეცა. მაგრამ ამ მყუდრო ცხოვრებამ მხოლოდ ხუთი წელიწადი გასტანა. 3 ივლისს, 1849 წ. უნგრელთ ამბოხება მოასდანეს. დიდის ხნის დამონავებულმა ხალხმა თავისა საყვარელის პოეტის სიტყვები შეის[...] [...]პოვება მო-

---

სოხუმი. ქალაქის ამბები.

«სადაც ძალი შევა, სამართალი ბანიდანავაო».

ხალხური ანდაზა.

(დასასრული *)

გარდა ამისა, ტყის დარაჯები რომ გვყავს, ამათ დავაკისროთ, როგორც აქამდე იყო, ეს თანამდებობაო. ტყის დარაჯები მით უფრო მოიცლიან ამისათვის, რომ ტყე ახლა არა აქვსთ სადარაჯო, რადგან პოლიციისა და დეპუტატების ხელში ქალაქის ტყე სულ ერთიანად გაიკაფაო. თუ მაინც და მაინც თქვენსას არ დაიშლით, —მოახსენეს ქალაქის თავს, —მოსპეთ ტყის დარაჯის ივანინის თანამდებობა და იმის ჯამაგირით ხარჯთ-ამკრები დავიყენოთო. თან, აი რა საგულისხმო ამბავი გამოარკვიეს ხმოსნებმა ამ საგნის შესახებ ბაასის დროს. დეპუტატებსა და პოლიციას ვიღაც ივანინისათვის ათ წელზე მეტის ხნის განმავლობაში წლიურად 360 მანეთი უძლევიათ ჯამაგირი, დაურქმევიათ მისთვის სახელად „ტყის ყურისმგდებელი“ [...]ლად კი ბ-ნი ივანინი [...]ში თავის სიცოცხლეში [...]: ბრძანებულა არხეინად პოლიციაში, უწმენდია პოლიციის ლამპები, დღესასწაულების დროს უჩირაღდნებია ქალაქი, იჯარით აუღია ხოლმე ქუჩების მოკირწყვლა და საზოგადოდ ისეთი საქმეები უკისრნია, სადაც ხელს ჰუპყი მოეცხობოდა... აი, ასეთის კაცის დათხოვნა ურჩიეს ხმოსნებმა ჩვენს დამტირებელს, მაგრამ იმან ქვა შეაგდო და თავი შეუშვირა, თქვენ რა გაგიპირდებათ საწყალის ივანინის შენახვა და ვინმე საწყალს პეტროვს კიდევ გავუჩინოთ ლუკმა პური საჭმელადაო?! არა, ხარჯთამკრეფი საჭიროა და ჯამაგირად 480 მანეთი გავუჩინოთო. გარდა ამისა, რომ ფულს აჰკრეფს, კამეჩებსაც ყურს უგდებსო. როგორ თუ კამეჩებსაო! გაიკვირვებთ. არ გაგეკვირვოსთ კია, და იმასაც მოგახსენებთ. ბ ნს ბერენსს, თურმე ძალიანა სჯავრებია კამეჩები.. ალბად, იმიტომ, რომ ამ პირუტყვს მარტო მეგრელები უბამენ ურემში... უზრდელი ცხოველი რომ არისო, წუმპეში განცხრომა უყვარსო, (გახსოვდესთ, კამეჩის შესახებ ლექციას ბ-ნი ქალაქის თავი საბჭოს კრებაზე კითხულობს!.) ჩურჩხელასავით რომ ამოევლება, სახლის კედელს ან ღობეს მიაწვება, ტანის ფხანას დაიწყებს და გასერის ყველაფერსაო... ალაგვა უნდა უსათუოდ ამ ცხოველსა და ხარჯთ ამკრეფი კამეჩებს წესიერად სიარულს და სხვათა სახლობების პატივისცემასაც ასწავლისო!.. ბ-ნს ბერენსს გამოეხმაურა ხმოსანი პროფესორი ბ-ნი ოსტროუმოვი: ამდენს (?) თანამდებობასას რომ დააკისრებთ საწყალს (ოლონდაც!) ხარჯთ-ამკრეფს, ჯამაგირიც შესაფერი უნდა დაუნიშნოთო, 480 მანეთი ცოტაათ. ე. ი. სახუმელების ჯიბე რაში გენანებათ, —„ხარი სხვისა, სახრე ტყისა, დაჰკარ და ნუ გებრალვისო!“... მეც მაგ აზრისა გახლავართ, —მოწიწებით და, ცოტა არ იყოს, პატარძლურის კდემამოსილობით მოახსენა ბ-ნმა ბერენსმა ბ ნს ოსტროუმოვს, —მაგრამ რა ვქნა, ამაზე წინად მოსამსახურე პირთ რაც ჯამაგირები დავუნიშნეთ, ქუთაისის საგუბერნიო სამოქალაქო საქმეთა საკრებულომ ყველას ფრთა შეაკვეცა, ზოგი ჯამაგირი გაგვინახევრა კიდეცა. აბა, თქვენ თვითონ იფიქრეთ, ასეთის შერცხვენის შემდეგ, როგორ უნდა გავბედნა და მეტი ჯამაგირი შევთხოვნა ხმოსნებისათვის! ის კი არა, იმისიც მეშინიან, საკრებულომ ამ 480 მანეთსაც არ მოუკლოს რამეო! ზოგიერთმა ხმოსნებმა უთხრეს, თუ მაინც და მაინც არ დაიშლით თანამდებობას დააწესებთ, ჯამაგირად 25 მ. ეყოფა თვეშიო. მაგრამ ბერენსმა სთქვა, ჩვენ რომ 480 მანეთი წარვადგინოთ, მაინც მოუკლებენო. ის-კი არა სთქვა, რომ როცა ამა და იმ ჯამაგირს ვურდგენთ საკრებულოს დასამტკიცებლად, თუ ვინიცობაა, მოაჭრა რამე, უნდა უეჭველად მოვითხოვოთ ჩვენის დადგენილების დამტკიცება და თანაც საბუთები წარვუდგინოთ იმისა, თუ რადა ვსთხოვდით ამა თუ იმ ჯამაგირსაო... არა, ბევრი ვსთხოვოთ და ცოტა მაინც დაგვრჩებაო, და თუ ჩვენი დადგენილება უკანონოდ იცნეს და ბრაწი გვითხრეს, ეს არაფერი ბედენაო!.. ამ დროს ხმოსანი აჯამოვი წამოდგა და უთხრა: „რაკი აგრეა, 600 მანეთი დავუნიშნოთ და საკრებულო 480 მანეთს მაინც დასტოვებსო. ე. ი. „წყალ გაღმა დაედევე, რომ წყალ-გამოღმა შენ დაგრჩესო“!.. აი, რა რიგ პამპულად გაჰაღა ჩვენმა დამტირებელმა ჩვენი ხმოსნებიცა და სამოქალაქო საქმეთა საკრებულოცა!.. საბჭომ მაინც გადასწყვიტა: დაწესდეს ახალი თანამდებობა ხარჯთ ამკრეფისა და წლიურად 480 მანეთი ჯამაგირად გაეჩინოს. ყველაზე სოცარი ის იყო, რომ ბერენსმა კანონიც აბუჩად აიგდო ამ შემთხვევაში. ისეთი კითხვ[...]

*) იხ. «ცნობ. ფურც.» № 903.

ისურვა. ყველა, ახალგაზდა და მოხუცი, მდიდარი და ღარიბი, ჯარის კაცად ეწერებოდა მჩაგვრელის წინააღმდეგ საომრად ემზადებოდა ბოლოს ჯარი შეიკრიბა და საბრძოლველადაც გაემართა. ჯარმა მეზო-ბერენზე გაიარა, სადაც იმ დროს პეტეფი სცხოვრობდა. პოეტს გულმა აღარ მოუთმინა, შინ ჯდომა სამარცხვინოდ ჩასთვალა მაშინ, როდესაც მამულისშვილნი სამშობლოსა და თავისუფლებისათვის საბრძოლველად მიემგზავრებოდნენ. ახალგაზდა პოეტმა ცოლსა და ერთის წლის შვილს თავი გაანება და ბრძოლის ველისაკენ გაუდგა გზას.

პეტეფის სიკვდილი ბრძოლა დაიწყო 19 ივლისს, 1849 წელს, დილით ადრე და დასრულდა იმავე დღეს საღამოთი უნგრელთა დამარცხებით... პეტეფიმ ამ ომს შესწირა თავი. იმისი გვამი ბრძოლის შემდეგ ბევრი ეძებეს, მაგრამ ვეღარსად იპოვნეს. ხალხს მაინც არა სჯეროდა საერთო პოეტის სიკვდილი. იმისმა ფანტაზიამ მრავალი ლეგენდა შექმნა ამის გამო; ამბობდნენ, მაგალითად, რომ პოეტი ტყვედ წაიყვანეს და მაგარ ციხეში დაამპატიმრესო. პოეტის მეგობარმა მავრ იოკაიმ რომანიც კი დასწერა, რომელშიაც პეტეფი ავსტრიის ციხის პატიმრად გამოიყვანა.

რჩეული აზრები

✦ უდიდეს[illegible] ის არის, თუ ადამიანში ბოროტ გრძნობას არ გამოიწვევს.

✦ ადამიანი თავის გარშემო ყოველივეს აფასებს, ხოლო თავის თავს კი არავითარ ყურადღებას არ აქცევს.

✦ დავრდომილ სულს ყოველივე უმნიშვნელო რამე დიდ უბედურებად მიაჩნია.

✦ დაუნდობლობას ორი ძალა აქვს, ცბიერი თვალი და მოთნე ენა.

✦ ვინც წინდაწინ ნაღვლიანობს რასმე იგი ერთი ათად უფრო იტანჯება.

ყურმოკრული საუბარი

— სანდრო, რატომ ლიზიკოს არ შეირთავ, განა გაგიძნელდება ცოლის შენახვა?

— შენახვა არ გამიძნელდება, თუ შენახვაში ვიგულისხმეთ ჭამა-სმა, მაგრამ ლიზიკოს ჩაცმა-დახურვა, მე კი არა მეფესაც გაუძნელდება!

* * *

— კაცო, რა სულ მინდორ-მინდორ დანადირობ, რატომ ტყეში არ შეხვალ? ეკითხებიან ერთ მონადირეს.

— შენ გიჟი ხომ არა ხარ! ტყეში შევიდე გინდა მგელმა ან დათვმა დამგლიჯოს.

დეპეშები

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

რენნი. „ჰავასის სააგენტო". სასამართლოს კრება დაიწყო 6 საათსა და 40 წუთზედ. ლაბორიმ განაცხადა, მივიღე ამბავი, რომ შვარცკოპენი და პანიცარდი, პოლიტიკურის მიზეზებისა გამო, ვერ გამოცხადდებიან რენნში, მაგრამ იმ კომისიას-კი მიუგებენ, რომელსაც სამხედრო სასამართლო ჩვენების ჩამოსართმევად იქ გაგზავნის, სადაც ისინი სცხოვრობენ. ლაბორიმ მოითხოვა, რომ კომისია ტელეგრაფით გამოელაპარაკოს შვარცკოპენსა და პანიცარდის. პალეოლოგმა სთქვა, რომ დელკასე კომისიას გაჰგზავნის, ტელეგრაფით გამოლაპარაკება შეუძლებელიაო. თავმჯდომარეც შეუძლებლადა სთვლის ამას. კარიერმა მოაგონა სასამართლოს, რომ საქმის განხილვა არ უნდა დააყოვნოთო.

სასამართლომ შემდეგ კოშფერს ჩამოართვა ჩვენება. მოწმემ სთქვა, რომ დრეიფუსი შეკრთა, როდესაც წერილის [illegible] დიუ-პატი გამოელაპარაკა, ხოლო როდესაც რევოლვერი დაინახა სტოლზედ, წამოიძახა: „არ მინდა თავი მოვიკლა, მე მსურს დავამტკიცო, რომ უდანაშაულო ვარო".

ლაბორიმ წარუდგინა სასამართლოს თავისი დასკვნა, ამ დასკვნაში ჩამოთვლილია, რა უნდა გამოჰკითხონ შვარცკოპენსა და პანიცარდის, სახელდობრ: როდის მიიღეს ბორდერო; საბუთის ქაღალდები რას შეიცავენ და სხვა.

მერსიემ, უარ ჰყო [illegible] ტეტტერის ჩვენება [illegible] ვისი ნათქვამი პანიცარდის დეპეშის შესახებ. ამასთან სთქვა, რომ ფრეიშტეტტერი, მადაგასკარში ყოფნის დროს, რამდენჯერმე სულით ავადმყოფობის ნიშნები გამოიჩინაო.

სასამართლომ, განიხილა რა ლაბორის დასკვნა, განაცხადა, მხოლოდ ქუოს შეუძლიან მიჰმართოს იმ კომისიას, რომელმაც ჩვენება უნდა ჩამოართვას შვარცკოპენსა და პანიცარდისო. ქუომ განაცხადა, მე არა მსურს ამ კომისიას მივმართოო (აღელვებაა).

9 საათსა და 50 წუთზედ კრება შეაჩერეს.

10 ს. 15 წ. კარიერმა დაიწყო გამამტყუნებელი სიტყვა. მცირე წინასიტყვაობის შემდეგ, რომ ჩემი მოვალეობა დამშვიდებით, ზომიერად და სრულის სამართლიანობით უნდა შევასრულოვო, და საქმის ისტორიულად განხილვის შემდეგ, ბრალმდებელმა მოაგონა დამსწრეთ, [illegible] გული დასწყდათ აფიცრებს, [illegible] გაიგეს, რომ მოღალატე დრეიფუსი არისო. კარიერი არ შეეხო ქაღალდის თამაშობისა და ქალების შესახებ მითქმა-მოთქმას, რადგან უამისოდაც შეიძლება საქმის გამორკვევაო. ტეხნიკურად გაარჩია რა ბორდერო, კარიერი იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ რადგან ამ

[illegible]როგორიც ჯამაგირის დანიშვნაა, ქალაქო დებულების 73 მუხ[illegible]ს 8 პარაგრაფის ძალით, ყველ[illegible]ან უნდა გადასწყდეს კენჭის ყრით. ბერენსმა ყველაფერი გაიადვილა, —ეს კითხვაც, როგორც ჩვეულებადა აქვს ხოლმე. ხმოსნების „ადექ-დაჯექობით" გადასწყვიტა...

წაკითხულ იქმნა ქუთაისის გუბერნატორის მოწერილობა, ქალაქის ექიმის სამსახური საშტატო გახადეთ და წლიურად ჯამაგირი 980 მანეთი დაუნიშნეთო. ჩვენმა დამტირებელმა ხმოსნებს ურჩია, ამ მოწერილობას ნუ აასრულებთ, თორემ ჯამაგირს ქალაქს მიაცემინებენ და ექიმს-კი ქუთაისიდან გამოგვიგზავნიანო. მერე იმათი გამოგზავნილი ძალად თავზე მოხვეული ექიმი, ვინ იცის, ჩვენ როგორ მოგვეწონება ან როგორ გვიწამლებსო. ისევ სჯობია, უშტატო იყოს ექიმის თანამდებობა და ჩვენ (უკეთესი იქმნებოდა, ეთქვა: „მე") ვინც გვინდა, ის დავაყენოთ ექიმათ? რა თქმა უნდა, ბ-ნმა ბერენსმა იმაზე ხმა არ ამოიღო, რომ თვითონ, ჩვენის ნება-სურვილის წინააღმდეგ, გაგვიხდა ძალად-მაცხონე ქალაქის თავად.. კარგით, მოახსენეს ხმოსნებმა და გადასწყვიტეს, ჯერ წყარო ეძებონ, საიდანაც ექიმის ჯამაგირს გაისტუმრებენ (ბერენსმა ურჩია ხმოსნებს, რაც მუშები მოდიან, ან რაც მზარეული და სხვა მოჯამაგირე ხალხია, თითო მანეთი გადავახდევინოთო! საწყალი მუშა ხალხი ბერენსის ხელში!) და მერე ვიქონიოთ სჯა-ბაასი ექიმის დანიშვნის შესახებო. ამავე სხდომაზე ჩამოვარდა ლაპარაკი ეგრედ წოდებულ „მაიაკის მიწაზე" გასაშენებელ სოფლის შესახებ. საქმე ის არის, რომ ეს მიწა ქალაქისაა; ამ ოცდაათის წლის წინად ზედ მამულის გასაწმენდად და ჭაობების გასაშრობად მატროსები უნდა დაესახლებინათ. მაგრამ მატროსები არსაიდან მოვიდნენ და ქალაქისაგან იჯარით აიღეს უმიწო-წყლობით გაკრებულმა მეგრელებმა. ეს ოცი წელიწადია ამ მამულზე 25 კომლი მეგრელი სცხოვრობს; გააშენეს ბაღები, გააშრეს ჭაობები, გასჩეხეს უღრანი ტყე. ახლა საგუბერნიო მთავრობისაგან გადაწყვეტილია, ეს მეგრელები იქიდან აიყარონ და ზედ დასახლდნენ მატროსები. ნახევარი ამ მამულისა გაუკაფავია. მიწის მზომელი ამბობს, 600 მანეთი უნდა, რომ გავსწმინდოთ აქაურობა და მატროსებს მივუზომოვო და ეს ფული ქალაქმა უნდა მომცესო. ქალაქის თავმა მოახსენა ხმოსნებს, მოდი, ჩვენ გავსწმინდოთ, შეშა შეშად გავყიდოთ და ადგილიც გავუწმინდოთ მომავალ სოფლელებსაო. „შეშა იქიდან ერთი ღერიც არ ავა და ტყუილად ფული დაგვეხარჯებაო" —უთხრეს ქალაქის თავს ხმოსნებმა, მაგრამ იმან მაინც თავისი სთქვა და გაიტანა კიდეცა.

როგორც ვიწყით, სოხუმის ქალაქს 100,000 მანეთამდე აქვს სხვა და სხვა ქალაქების ბანკებში შენახული საშავდღეოდ. ამის გარდა, რაც რამ შემოუდიოდა, სოხუმში თითქმის არაფერს ინახავდა, სულ სხვაგან, საიმედოადგილას, შესანახავადა ჰგზავნიდა. ეს ცუდი ჩვეულებააო, —ბრძანა ბერენსმა, —რა საჭიროა სხვაგან, შორს, გზავნა ფულისა, მოდი, აქ, სოხუმის ბაზინაში გადმოვიტანოთ, რაც ფული გვაქვსო, რომ, როცა-კი დაგვჭირდება, ხელად შეგვეძლოს გამოტანა და დახარჯვაო თუნდ მთელი ქალაქი შენს სანაცვლოდ წავიდესო, მოახსენეს ხმოსნებმა..

ამით გათავდა ეს კრება. აი, რამდენი, სოხუმისათვის საკეთილო და ხელსაყრელი, კითხვები აღძრა და გადასწყვიტა ჩვენმა დამტირებელმა!.. სკოლა, ქალაქის სუფთად შენახვა, ქუჩების განკარგება და სხ. მეტი ბარგია თქვენთვისაო. ოღონდაც რომ მეტი ბარგია, ბატონო ქალაქის თავო! ამის მეტი რაღა გვეთქმის, როცა „ხე წაიქცა და ცულიანი და უცულო ზედ მიადგა!.."

არც თუ სულ უხიფათოდ ჩაიარა ამ კრებამ. კრების დაწყებამდე ერთად თავმოყრილ ხმოსნებთა შორის მდგარი ქალაქის თავი მიესალმა ხმოსანს ბ-ნს თ. სახოკიას და ხელი გაუწოდა ჩამოსართმევად. „შერცხვენილს (ОПЛЕВАННОМУ) კაცს ხელს არ ვართმევო", უთხრა ხმოსანმა თ. სახოკიამ და გარედ გავიდა. ამ ამბავმა მითქმა-მოთქმა გამოიწვია ხმოსნებ შორის, მაგრამ ჯერ-ჯერობით კი ასე გათავდა.

ბოდიშს ვიხდით მკითხველთან წერილის ასე გაგრძელებისათვის, მაგრამ ჩვენს თავს ნებას მივსცემთ აღვნიშნოთ ერთი უწესოება, რომელიც სუფევდა კრების დროს საბჭოს დარბაზში, და დავასრულებთ კიდეც ჩვენს წერილსა.— საქმე ის გახლავთ [illegible]ჩარეგებულ ლაპარაკი[illegible]ცა სოხუმის პუბლიკა[illegible]ბოდა, და[illegible] წა[illegible]ეხით ერთმა [illegible]იონმა მოსამსახურემ [illegible] სავსე ჭა-

საბუთის ქაღალდში შენიშვნა არის საშველ ჯარის შესახებ, ამის ავტორი ბიუროს წევრი უნდა ყოფილიყოვო. მადაგასკარის შესახებ შენიშვნა ნებას გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ ბორდერო უთუოდ აგვისტოშია დაწერილიო. კარიერმა სთქვა, რომ დრეიფუსისთვის უფრო ძნელი არ იყო სროლის შესახებ სახელმძღვანელოს შეძენა, ვინმე ესტერგაზისთვისო. კარიერის აზრით, 25 აგვისტომდე დრეიფუსს შეეძლო ეფიქრნა რომ ალლუმზედ წავალო. რაც შეეხება იმ ხელს, რომლითაც ბორდერო არის დაწერილი, ისა ჰგავს დრეიფუსის ხელს, მისი ძმის მათე დრეიფუსისა და ესტერგაზისასო. დრეიფუსს შეეძლო ხელი მიემსგავსებინა თავისი ძმის ანუ ესტერგაზის ნაწერისთვისო კარიერმა სთქვა, რომ ესტერგაზს არ შეეძლო ძვირფასი ცნობები მიეცა, როგორც, მაგალითად, ცნობები რკინის გზების შესახებო. ბრალმდებელ[illegible] დაასახელა საიდუმლო „dossier“-ის რამდენიმე საბუთის ქაღალდი, მოიხსენია-რა ისინი მხოლოდ ნომრებით, და განაცხადა, რომ მინდა მოვიხსენიო მხოლოდ ერთი ფრაზა: „აქ მშვიდობიანობააო“. კარიერმა დასძინა: „იცით, ვისი დაწერილია ესაო“! (მოძრაობაა). კარიერმა ის დასკვნა გამოიყვანა, რომ დრეიფუსს დამოკიდებულება ჰქონდა უცხო სახელმწიფოსთანაო და ეს არის მის წინააღმდეგ გამამტყუნებელი საბუთიო.

რენნი. „ჰავასის სააგენტო“. რა წამსაც კარიერი ფეხზედ წამოდგა სიტყვის წარმოსათქმელად ყველა აფიცრებმა, რომელნიც მოწმეთა რიცხვში იყვნენ, დარბაზი დასტოვეს.

რენნი. განგრძობა სასამართლოს სხდომისა: კარიერი არღვევს პიკარის გამოძიებას, იმ აზრით დაწყებულს, რომ დრეიფუსის უდანაშაულობა იქმნას დამტკიცებული, და წუნს სდებს პიკარის ესტერგაზის მიმართ მოქმედებას. თან დასძენს, რომ თუმცა ესტერგაზი დიდად ღირსეული კაციც არ არის, მაგრამ ღალატის მხრივკი იმისი წინააღმდეგი არა მეთქმის რაო. როდესაც პიკარის საბრალმდებლო წერილი წავიკითხე, ასე მეგონა, შეიძლება დრეიფუსის გამართლება და მისის უდანაშაულობის დამტკიცება მეთქი, მაგრამ, საწუხაროდ, პიკარის წერილს ნაკლი ჰქონდა,—მან ვერ დაამტკიცა დრეიფუსის უდანაშაულობა. მოწმეთა ჩვენებამ და საიდუმლო dossier-ის წაკითხვამ სავსებით დამარწმუნა, რომ დრეიფუსი დამნაშავე იყო. დასასრულ კარიერი ამბობს: „ჩემის სინდისის სიღრმიდგან გეუბნებით, რომ დრეიფუსი დამნაშავეა. გთხოვთ მისის განსამართლების დროს სისხლის სამართლის კანონთა კრებულის მე-76 მუხ იხელმძღვანელოთ“. (ხანგრძლივი მოძრაობაა).

ხვალინდელი სხდომა დათმობით ექმნება დემანჟის სიტყვას, რომელიც დრეიფუსის დასაცველად იქმნა წარმოთქმული. გასვლის დროს ლაბორიმ ხელი ჩამოართვა დრეიფუსს და უთხრა: „გამხნევდითო“...

პრეტორია. ტრანსვაალის მთავრობის თხოვნით ინგლისის პრეტორიელი წარმომადგენელი შეეკითხა კოპსკი ახალშენის გუბერნატორს მილნერს: „არ შეიძლება გაგვაგებინოთ მიზეზი ინგლისის ჯარის მობილიზაციისა ტრანსვაალის საზღვარზედაო“.

სტამბოლი. ჩერნოგორიის მთავარი დ. მთავრინა გაემგზავრნენ პირეიში.

[illegible]ქები შემოიტანა ლანგრით და ჩამოურიგა ხმოსნებს. ზოგმა აიღო, ხოლო უმრავლესობამ უარი განაცხადა—ლაპარაკის დროს თერმონიისა არა გვცხელაო!.. კოვზებისა და ლამბაქების რაკი-რუკმა ყურთა-სმენა წაიღო, ხმოსნების ნათქვამი არა ისმოდა-რა. ხმოსნები გაბეზრდნენ ამ უწესოებით და მოთმინებიდან გამოსულმა ხმოსანმა ბ. თ. სახოკიამ ქალაქის თავსა სთხოვა წესიერება ჩამოაგდეთ დარბაზშიო. „მარტო თქვენ აცხადებთ ამასა, მაშასადამე, სრული წესიერება სუფევს აქაო,—უპასუხა კადნიერად ქალაქის თავმა“... თუთუნის კვამლისაგან საშინელი ბული ტრიალებდა. არც იქითაარც იქეთ, ნამდვილს სამიკიტნოს მოგაგონებდათ საბჭოს დარბაზი... მერე თითქო ხმოსნებს დასცინიანო, ჰქების [illegible] ხალხმაც მისცა ბანი ბ-ნთ ხმოსნებს. ისინიც არხეინად ხვლეპავდნენ ქალაქის ხარჯით გამოწერილ თერმონიასა. ალბად, ასე იფიქრეს: „მეგრელს ფაცხა რომ ეწვოდეს, ხელი მოითბეო“. სწორედ სახუმელთა[illegible] მათის ქალაქის თავის დამახ[illegible] ზნე ჩვეულებაა...

ამ [illegible], ესეც საკმარისია[illegible]

ხმოსანი

განცხადებანი

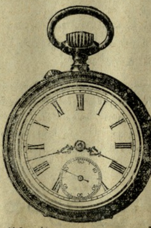

მოსკოვის სავაჭრო სახლი

მ. ლ. როზენბლატ და შვილისა

ეს ფირმა საკმაოდ ცნობილია მთელს კავკასიაში და ამით საყოველთაოდ აცხადებს, რომ მან გახსნა განყოფილება

ტფილისში სასახლის ქუჩაზე, სათავად აზნაურო ქარვასლაში,

სადაც ისყიდება

ჯიბისა, კედლისა და გამაღვიძებელი საათები

Отдѣленіе Московскаго Торговаго дома

М. Л. Розенблатъ и С-нъ

въ Тифлисѣ, Дворцовая ул. д. Дворянства.

(10—4)

იაქციეთ ყურადღება ამ [illegible] და საყურადღებო განცხადებას!

ყველასათვის საინტერესოა, ხოლო განსაკუთრებით

პროვინციელ ქალებისა და ვაჟებისათვის

100	საქარბაზო ბარათი (Визитныя карточки)	სახელის და გვარის [illegible]
100	ფოსტის ქაღალდი (Почтовыя бумаги)	
100	მათივე კონვერტი (Почтов. конверты)	

(ვისაც უნდა წოდებაც და ადრესიც იბეჭდება)

ყოველივე ზემოდ მოხსენებული გაეგზავნება იმას

ვინც გამოგზავნის მხოლოდ

სამ [illegible] მან.

ვინც მოისურვებს, რომ ფოსტის ქაღალდზე ან საქარბაზო ბარათზე მისი ხელ[illegible] იყოს აღბეჭდილი, იგი ზემოხსენებულ[illegible] 3 მან. გარდა, კიდევ 3 მან. უმატებს.

მსურველნი მიმართავენ: ტფილისში ვ. გუნიას სტამბას.

Тифлисъ, Дворцовая ул. Типографія В. Гунія.